ՖԻԱԹԼԱՐ

Իսթանպօլ իչին սէնէլիք մէճիտ 10
Ալթը այլըգ " 5
Իւչ " " 3

Թաշրալար իչին մէճիտիյէ 10
Ալթը այ " 5
փօսթա իւճրէթի պէշէ այիտ տիր.

ԻԼԱՆԼԱՐ

Կիրիճնի սէֆա իչին սաթըրը 3 ղր.
Իքինճի " " " 2 ղր.
Իւչիւնճիւ " " " 1 ղր.

30 ՓԱՐԱ

Մանզումէի Էֆքեար

ՄԻՒՆԱՏԻՒ ԵՐՃԻԵՍԱ

1297 ՔԵՍԱՆՈՒՆԻ ԷՎՎԷԼ 20 — 1299 ՍԷՖԷՐ 13

30 ՓԱՐԱ

Իտարէ սըրաարընտա գօնուլմաճաղ իրսալ նամէ ու իւմթալըն սաթըրը 5 ղր.
Միւքթէպլար Կ. Ե. Փանոսեան իւմինէ եազըլըր
Իսթանպօլտա, Գալաթատա Բէնչէնպին-պազարընտա Իւսէֆ խանընտա Նօ. 41 ։

ԻԽԹԱՐ

Էսրարը Փարիսին կլինճի ճիւզիւ պու կիւն չըգմըշտըր ։

ԹԷԼԷԿՐԱՖ

ԱԺԱՆՍ ՀԱՎԱՍ

Աթինա, 4 յունվար

Տիւն ինթիխապաթ իճրա օլունուպ, գանն օլունտուղունա կէօրէ, Քումունտուրոս հէյէթի վիւքէլասը էքսէրիյէթի արա գազանմըշ տըր ։ Աժանս Հավասըն նազըրը, Մ. Սօֆրաթ Զիվանօպուլօ, վէ պիրատէրի, մէպուս ինթիխապ օլունմուշ տուրլար ։

Ասլիյէ նազըրը Մ. Թիքուփիս վէ Պահրիյէ նազըրը Մ. Պուպուլիս զույպ իթմիշ տիրլէր ։

Իսկէնտէրիյէ, 4 յունվար

Մէքքէտէն կէլիպ, Իսկէնտէրիյէ ճիվարընտա չատըր գուրան հաճըլարտա, խիւզտէ իւչ վէֆիյաթ կէօրիւլմիւշ տիւր ։

ՏԱԽԻԼԻՅԷ

Ավուսթրիա սէֆիրի պարօն տը Քալիչէ պիրինճի րիւթպէտէն նիշանը ալիյի Օսմանի իհսան պույրուլմուշ տուր ։

—

Դեկտ. 29 տա, Ավուսթրիա իմբէրաթօրու Ալի Նիզամի պաշաեա միւքէմմէլ պիր զիյաֆէթ քէշիտէ իւլէմիշլէր տիր ։

—

Անատօլու գազասքէրլիկի, Մուսթաֆա Նազիֆ էֆէնտիյէ թէվճիհ պույրուլմուշ տուր ։

—

Բուսիա իմբէրաթօրու սէրթապիպլինէ իւչիւնճիւ րիւթպէ Մէճիտի,

Բրէնսս Տօնտուքօֆ Քօրսաքօֆա տէօրտիւնճիւ Մէճիտի իհսան պույրուլմուշ տուր ։

—

Իտարէյի Մախսուսէ պօսթա սայլըն էվվէլքի կիւն Թրապիզօնտան 300 նէֆէր գուրա պաշըլէսի կէլմիշ տիր ։

—

Մաճարըը ժէնէրալ Թիւր, Խունէնտիւնէ Քօրէնթ պօղազընտա գանալ ինշաըը ամէլիեաթընա տայիր Փարիս ճըղրաֆիա ճէմիյէթինէ պիր մաըլումաթ վէրիպ, պու գանալ էսքլըրըը հայտ, սէնէվի 160.000 լիրա հասըլաթ վիրէճէկինի պէյան էյլէմիշ տիր ։

—

Շէմս-իւլ-Ախպար նամ Հինտ ղազէթասընըն րիվայէթինէ նազարէն, կէչէն սէնէ, 100.000 Զինլի Իսլամ մէզհէպինի գապուլ իթմիշլէր տիր ։

—

«Բէյիւքի մէսէրրէթ» վէ «Մուգատտէմէի չէրէֆ» գօրվէթի հիւմայունլարը տիւն Թէրսանէյի ամիրէտէն չըգարագ, Պօհրը սէֆիտա մահթեվէճէհէն հարէքէթ իթմիշլէր տիր ։

—

«Մէվրուտու Նուսրէթ» վափօրու հիւմայունու Թէրսանէյի ամիրէտէն չըգարագ, Պէչիքթաշ բիշկեահընտա լէնկէրէնտազ օլմուշ տուր ։

—

Պու կիւն Փրէնկլէրէ Մկրտութիւն էօրթունաը օլմագ միւնասէպէթիյլէ, Փրանսըզճա ղազէթալար նէշր օլունամաճագլար տըր ։

—

Էմիր Շահանէ մուճիպինճէ, Զիւբիւքաըլըը Ալի փաշա, Պաթումտան հիճրէթ իտէն մուհաճիրի հէմէն բիլէրինի գապուլ, վէ անլէրի Թրապիզօնտա իսքեան իչին չէհրի մէզքիւրէ ազիմէթէ մէմուր օլմուշ տուր ։

Հիճրէթ իտէնլէրին սայըսը 400 ֆամիլյա գատար օլուպ, Մէճիտիյէ վէ Վասէթպայը Թիճարէթ նամ վափօրլար իլէ նագլ օլունաճագ իմիշ ։ Ալի փաշա պու կիւն մահէլլի մէմուրիյէթինէ միւթէվէճճիհէն, Տէրսաատէթտէն հարէքէթ իթմիշ տիր ։ Լ. Հէզ…

—

Բիւտճէ նիզամաթը մէճլիսի րէիսի Միքքայէլ էֆէնտի Բօրթուգալեան, պիր միգտարտան պէրի իգամէթ իթտիկի Փարիզտէ, Նըվիորքտա Թիճարէթ արասընտա փարա օլան մինասէպէթի Թահգիգէ մէմուր օլարագ, օլ ճանիպէ աղիմէթ իթմիշ օլտուղու հալտէ, պու տէֆա մէսէլէյի մէզքիւրէյի թէսվիյէ իտէրէք, Տէրսաատէթէ ավտէթ վէ միւվասէլէթ էյլէմիշ տիր ։

—

Էվվէլքի կիւն ագշամըն սաաթ տէօրթ րատտէլէրինտէ Պաղչէ-գափուտա իքի քիշի, պիր գահվէ իչին նիզա իտուպ, պիրի օ պիրինի վուրուպ էօլտիւրմիւշ, վէ գաթիլ ֆիրար իթմիշ տիր ։

—

Աճալ աճայիպ պիր չօճուգ տօղուրան Միւնիր պէյին զէվճէսի էօլմիւշ տիւր ։

—

Զան… կէչէն հաֆթա հարէքէթի արզ վուգու պուլմուշ տուր ։

—

Ասլէն պաշըմըն նէֆի իթմիրատի Բիւրքա պէյլէրտէն պիրի էվվէլքի կիւն, Սէրայը Հիւմայունա ճէլպ օլունարագ Թալթիֆի Շահանէյէ մազհար օլմուշ վէ պիր միգտար մէպլաղ իհսան պույրուլմուշ օլտուղունտան ճէրիտէ եազըլըր ։

—

Տէվլէթի Ալիէ իլէ Խուսնութան պէյնինտէ վագը օլան պիր թէվասուլիւթիւն նէթիճէսի օլարագ, տէվլէթէյն պէյնինտէ պօսթա միւպատէլէսի իչին մուգավէլէ օլունմուշ իսէ, թէվլէթէյն պէյնինտէ պօսթա միւնաքալաթը թէնզիմի իչին, մաքամաթը ամմէտէն քէշտէ օլունան թէնզիմաթ իճրա օլունմադա տըր ։

—

Ճէրիտէի Հավատիս, չայը օլան պիր թէմասուլը Նիզամէ, սախ իլէ լէյլ, Պազար ու Պէչէրի Սուլէյման պաշա նամըն չէհրի մէզքիւրտէ վէֆաթ իթտիկինի եազըյօր ։

—

Իրան Հիւքիւմէթինին Թալէպի իւզէրինէ Հէյքէլի միւպահէթինտէն կէչմէք իւզէրէ, Աճէմիսթան տարասընտա էնէսի պիր խաթթը թէլէկրաֆի թէէսիս օլունմուշ տուր ։

—

Պիր գաչ կիւնտէն պէրի նամլըգ օլան Սէրվէր փաշա (Շուրայը տէվլէթ րէիսի) քէսպի իֆագաթ իտէրէք, մագամըընտա տէվամ իթմէքտէ իմիշլէր ։

—

Խավէրի էքրէմ Հազրէթի Բաթիշահի Իպլիլ փաշա պիր գաչ կիւնտէն պէրի չէտիտ նէզլէյէ տութուլմուշ, Հալէն պուլունմագտա իմիշ ։

—

Նուսրաթիյէ պուլունան Ավուսթրիա գօնսօլօսու կէչէն հաֆթա վէֆաթ իթմիշ տիր ։

—

Շէրիֆ պաշա, միրալայ Արապի պէյի Մըսըր հարպիյէ նէզարէթի միւսթէշարը նասպ ու թայինի իւչիւնճիւտէն, Քօճիյլ իլէ, գապինէ վէ վիւքէլա արասընտա հասըլ օլան միւպայէնէթի էֆքեար թէսվիյէ օլմուշ տուր ։

—

Էվվէլքի կիւն, Ավուսթրիա սէֆիրի պարօն տը Քալիչէ վէ Ավուսթրիա սէֆարէթխանէսի մէմուրինտէն պաղըլարը Սէրայը Հիւմայունա ճէլպ իթմիշլէր տիր ։

—

Կիրիտ մէճլիսինին թէպտիլ ու թաղիյր իթմիշ օլտուղու Կիրիտ ճէզիրէսի պիւտճէսինի, Պապը Ալի գապուլ վէ թաստիգ իթմիշ տիր ։

—

Զաթը Հազրէթի Շէհրիեարի, ասաքիրի շահանէյէ մախսուս գըշլալարտա պուլունան, Իսթանպօլ թէշքիլաթըն քեաֆէսինէ ամամէ, չայ վէ չէքէր վիրիլմէսինի էմր պույուրմուշլար, վէ էմր իրատէլէրի մուճիպինճէ իճրա օլունմուշ տուր ։

—

Լէվանթ Հէրալտ, տամամ Նուրի պաշանըն վէֆաթ իթտիկինի եազմըշ իսէ տէ, Իսթանպօլ պունու թէքզիպ իտիյօր ։

ԱԶԳԱՅԻՆ

Պունտան էվվէլ պիր իքի տէֆա ղազէթամըզտա զիքր օլունան վէճհ իլէ, Դապպաղխանէ–Հասգիւղ նամ … ճէմիյէթի, ՊէՀ… իպթիտայի նիւմունէ մէքթէպի մէնֆաաթընա, Գալաթա–Սէրայ գըրաաթխանէսինտէ, Մ. Մ. Կրօնպախ վէ Իրմանըն միւթէշէքքիլ ու թէմսիլի իլէ պիր լիրա … ճէմիյէթի ֆէնտի, Պէթիւրեա, Մ. Լիւփեան վէ սաիրէ թալէպէյի միւքէմմէլ օլարագ, մէզքիւր սէրկիլէրտէ պէք միւքէմմէլ պիր գօնսէրդօ վէրիլէճէքտիր ։ Վէ նէֆիս բէսթէլէր գօնսէրդօ գիւնլէրի, միւզիքա թալիմինտէ նիշանէ բեանթօ, ֆէնտիլիկ թարթ պէք միւքէմմէլ պիր գաչ բէսթէլէր պուլունմուշ տուր ։

Պինաէն ալէյհ, պիրինճի սէրէճէտէ ինթիխապ չէթիրթիլիր պուլունան պիլէտլէր միւթէշէքքիլ հէյէթի մէնսուպինի իլէ թէմսիլ օլունաճագ թէմսիլաթ իճրա օլունաճագ տըր ։ Սըհհաթ ու տիլ սարը վէ ֆայտալը իտիլիր ։

ԱԶԳ. ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ

(Մասիս-ի 4822 համարից թարգմանած)

Մեր ընդդիմութիւնն, որ արդէն իմաստասէ և անները կը տեսնէ «Մասիսի Թարգմանական հրատարակութեանց մէջ Պատրիարքարանի ընդդէմ եղած մրճակութիւններն և տեղեկագրական դիտողութիւններն անկլիացի հրապարակ կոչմէ, որպէս զի բան մ'ալ այս մասին խօսած լինի, կը գրէ որ «կիսաարկածութիւններ» երկրորդական բան է Հայկական խնդրոյն մէջ, մինչդեռ ընդհակառակն ի սկզբան մեծ կարեւորութիւն առած էր. և Պատրիարքարանը Հայ բազմաթիւ գաւառներուն վրայ հիմնած էր իր իրաւանութիւնն, այնպէս որ ժամանակին Անկլիոյ խորհրդարանին մէջ անգամ խնդրոյ նիւթ դարձաւ, և հրապարակային վիճակագրութեանց տեղի տուաւ, անգէտ լինելով մեր կեդր. Վարչութիւնն որ երբ այդ գրած հիմը խախտէր, պիտի խախտէր նաեւ իր քաղաքագիտական բոլոր շէնքը և Հայկական խնդիրը քրդական պիտի դառնար ։

Այսպէս ուրեմն, մեր ընդդիմութեանն մերթ քննադատելով և մերթ մերժելով տարօրինակ կերպարան մը կը տայ խնդրոյն էական կէտերուն և ինքնիրեն գուշակելով թէ պիտի չկատարուէր Ռուսիոյ Հայաստանի խնդիրն, եթէ առաջարկուէր իսկ, կը հետեւցնէ թէ՝ ուրեմն մենք «Արեւ. Մամլոյ» մէջ «վերացական» գաղափարներ միայն յայտնած ենք ։

Բայց որպէս զի վերստին ապացուցանենք՝ թէ ի՛նչ պատմական և յաւաջդիմական կէտէ նայած ենք և կը նայինք Հայաստանի կամ Հայկական խնդրոյն վրայ և թէ ի՛նչքան անձուկ է Պատրիարքարանի և իր բազմահմուտ քաղաքագէտ փաստաբանին նայուածքը՝ հարկ կը համարինք քանի մը խօսք եւս բսել ։

Ա. Հայաստանի կամ Հայկական խնդիրը մենք ազգային գոյութեան խնդիր կը նկատենք, և ոչ թէ սոսկ դրական հարստահարութեան, ինչպէս որ Պատրիարքարանը կը նկատէ, և մանաւանդ Կ. Պոլսոյ Մասիսը յաճախ կը գրէ այս մասին. թէեւ՝ իր օգնականին չարժուն սկզբանց համեմատ՝ երբեմն ուրագործ, երբեմն իբրեւ եղբայրակից կը ներկայէ մեզ Բուրդերը ։

Բ. Հայաստանի խնդիրը մենք պատմական և հայրենասիրական տեսակէտէ կը նկատենք և իշխող տերութեանց մէջ բնաւ խտրութիւն չենք դներ, ինչպէս որ Պատրիարքարանը դրած է, և այսպէս մէկ կողմէ ծանր պաշտօնական անվստահութիւն, խստութիւն և աղէտք պատճառած՝ և միւս կողմէ ջլատած է Հայաստանն և քանի մը գաւառներ միայն Հայաստան ցուցնելով, որ Բուրդեր չատ կը գտնուին, առիթ տուած է որ նոյն գաւառները «Քիւրտիստան» կոչուին. և թէպէտ այս անուան դէմ ենք Պատրիարքարանը ստիպուեցաւ բողոքել, սակայն արդիւնքն ուրիշ բան չեղաւ անկլիական հրատարակութեանց մէջ, բայց միայն «Քիւրտիստանի» տեղ՝ եթէ ոչ ամբողջ Հայաստան, գոնէ «Քրդահայաստան» մը ունեցանք ։

Գ. Մենք ցաւ կը յայտնենք չէ թէ անոր համար, որ Պատրիարքարանը «Հայկական» խնդիր մը ներկայած է Պերլինի Վեհաժողովին, ընդհակառակն՝ շնորհապարտ ենք այս մասին, այլ պնդած ենք [1] և կը պնդենք, որ եթէ պատեհութիւն կար ներկայել, անպայման կերպով հարկ էր ամբողջ Հայաստանի և Հայկական խնդիրը ներկայել և ոչ թէ միայն մի քանի գաւառներունը ։

[1] Գ. Քէչեան՝ որ կը կարծէ թէ առաջին անգամ կը յուզենք այդ խնդիրը, շնորհ ընէ պահ մը միայն կապոյտ տետրակները մէկդի թողուլ ևւ մը թղթատել Արեւ. Մամլոյ 1877 տարուան մարտի և ապրիլի ամսագրերը, և յատկապէս նոյ. և դեկտ. ի մէջ Շահնուրի Թղթակցութիւնն, նոյնպէս հետզհետէ գրուած յօդուածներն Հայկական խնդրոյ վրայ ։

Դ. Շատ ցաւալի երեւոյթ մ'է տեսնել որ Ազգ. Պատրիարքարանն ի սկզբան Հայաստանն անդամատելէն ետեւ՝ հիմակ ալ, ինչպէս կը նշմարենք Գ. Բ. Քէչեանի փաստաբանութեանց մէջ, բոլորովին այլակերպած է զայն, և խնդիրն իր ինքնորինական բնութենէ միմիայն քըրդական հարստահարութեան և անապահովութեան դէմ բողոքի վերածած է ։ Ով որ ուշադիր դիտած է մեր Պատրիարքարանի քաղաքագիտութիւնն և «Կ. Պոլսոյ Մասիսի վերէն ի վայր» գլորումը կարող է եզրակացնել, որ մեր Կեդրոնական Վարչութիւնն իր դիւանագիտական բարձունքէն ընկած է «միմիայն» բողոքող թագրինելու դրութեան մէջ, դրութիւն՝ զոր ամեն Պատրիարքներն ի հարկին կը գործածէին, առանց երբէք «Հայկական խնդրոյ» մեծածաւալին անունը տալու իրենց պարտաւորութեան կատարման ։

Ե. Հայկական խնդիրը մեք ազգային ընկերական զարգացման կէտէն կը նայինք և ոչ թէ անընդմիջական բարենորոգման. վասն զի ով փոքր ի շատէ հմուտ է ազգերու բարեշրջական զարգացման պատմութեան, անտարակոյս պիտի խոստովանի որ Հայաստան քանի մը տարուան մէջ չկրնար զարգանալ. և Պատրիարքարանի խիստ դգալի մէկ սխալն եւս այս է, որ այս կերպ ըմբռնած չէ խնդիրն և հիմակ իր տհաս խորհուրդներուն կատարումը չտեսնելով յուսահատութեան մէջ կը փոխանի և իր առաջին ձեռնարկներու մասին այլապէս կը խօսի ։

Ահա ճիշդ այս կէտէն կարելի է բացորոշ նշմարել, որ Պատրիարքարանը հիմնապէս ըմբռնած չէ Հայկական խնդիրը. վասն զի եթէ ըմբռնած լինէր, պէտք էր որ շուտով չկատարուելուն վրայ իր դիրքը չփոխէր. իսկ եթէ նա իր փաստաբանին հետ մեռած համարի Հայկական խնդիրը, մեզի համար բնաւ մեռած չէ, այս խնդիրը մեզի համար նոր չէ, ինչպէս նաեւ հայրենասիրութեամբ զարգացած ամեն հայու համար ։ Ինչպէս մենք՝ մեր կարողութեան չափով, նոյնպէս և ամեն բանագէտ և հայասէր հայեր այս խնդիրը միշտ են երկար տարիներէ ի վեր, բայց ի հարկէ ոչ բարձրագոչ թմբկահարութեամբ, ոչ ծիրանեգոյն երազներու տեսութեամբ և ոչ այն դատապարտելի անտարբերութեամբ որ առ հասարակ կը տեսնուի մեր Պատրիարքարանի կողմէ ժողովրդեան ներքին ընկերական, կրթական և տնտեսական վիճակը զարգացնելու ջանադրութեան մասին ։

Ազգ. Պատրիարքարանի թերի Հայաստանի խնդիրը թէեւ անկատար մնաց, բայց Հայկական խնդիրն, հայութեան խնդիրն, ինչպէս որ մենք կիմանանք, միշտ կենդանի է մեզի համար, և կը պնդենք որ Պատրիարքարանը պարտաւոր էր Հայաստանի ամբողջութիւնը պահպանել իր խնդիր յարուցած ժամանակը և եթէ անյաջող ելնէր, չպիտի մեղադրուէր ։ Կարեւոր էր որ հայրենասիրութիւնը քաղաքագիտութեան չզոհուէր, պէտք էր որ Կիլիկիա և Ռուսիոյ Հայաստանն, Արարատը, խնդրէն դուրս չձգուէին, պէտք էր որ խնդիրն ամբողջ լինէր և եթէ չկատարուէր իսկ,

նոյն ամբողջութեամբ աւանդուէր յաջորդ սերունդին։ Նա մանաւանդ եթէ ամբողջութեամբ ներկայուէր, բնաւ չէինք սպասէր, որ խնդիր յուզուէր Ռուսիոյ կողմէն պատերազմական տուգանքի փոխարէն Թուրքիոյ Հայաստանի մասէն տեղ գրաւելու, Պատրիարքարանը չուզէր հասկնալ կամ անգէտ կը ձեւանայ որ երկդիմի և օտարոտի քաղաքագիտութեան մը զոհ երթալով և մի միայն քրդական հարստահարութեան դէմ բողոքելով զէնք կը տայ Ռուսիոյ կառավարութեան ձեռքը նոյն գաւառները գրաւելու և քրդական հարստահարութեան տեղ իր «կառավարական հարստահարութիւնը» արմատացնել. այս է հայութիւնն արմատէն քանդել, այսինքն տեղն ուրիշ ազգութիւն մը դնել։

Անհնարին ցաւ է մեզ, որ Պ. Քէչեանի պէս մարդիկ կը կարծեն թէ նոր երևան կը հանենք այս գաղափարները, մինչդեռ ոչ միայն Պէրլինի Վեհաժողովէն յառաջ՝ յատ ճշմարտութիւններ գրած ենք Ռուսիոյ քաղաքականութեան դէմ, այլ և Պատրիարքարանի «հայկական խնդիր» յարուցանելէն ետև՝ շարունակ պնդած ենք այս կէտին վրայ և մինչև անգամ զրկանք և վնաս կրած ենք։ Բայց մեր է՞րնըրբամիտ և Պ. Քէչեանի պէս՝ քաղաքագէտ գլուխները կարևորութիւն կը տային «գաւառական» թերթի մը ձայնին, մինչդեռ այդ գլուխները տաքցած էին և իրենց դրօշակին վրայ դրած «Պէրլինի ճամբան», առանց որոշ «ուղեգիծ» մը պատրաստելու։

Ահա կը տեսնենք այժմ որ այդ ճամբան դէրբուկ և տաժանելի ճամբայ մը դարձաւ մեր պակասութեամբ, կը տեսնենք որ մեր ձեռքէն կառնուին հետզհետէ մեր [illegible] ման միջոցները, նոյն իսկ մեր մտաւորական յառաջդիմութեան գործիները, և թէպէտ ցաւ կզգանք, սակայն չենք յուսահատիր, և կը յայտարարենք, որ թէև Պատրիարքարանի անքաղաքագիտութեան շնորհիւ յղտուած, բայց մեռած չէ մեզի համար բուն «հայկական խնդիրը», քանի որ հայութիւնը մեռած չէ։ Կը կրկնենք «Պատրիարքարանի հայաստանի» խնդիրը կարող է իրեն համար մեռնիլ, բայց մեզի համար երբէք չմեռնիր ամբողջ Հայաստանի խնդիրը, հայկական վերակենդանութեան խնդիրը, և այս վերակենդանութիւն աւելի իրեն ձեռօք պիտի կատարէ հայութիւնն քան թէ քաղաքագիտութեան շնորհիւ, եթէ իր առջև չկանգնին միշտ «կապուտագէտ» քաղաքագէտներ զինք մոլորելու համար։

Այս է ահա՛ մեր համոզումն Հայկական խնդրոյ մասին, համոզում որու աւելի հաստատութիւն կը տան ներկայ քաղաքական անցքերն և ազգային նորանոր աղէտները, այս է մեր կարծիքն, որու դէմ մէկ կողմէ կը զինուին Պ. Քէչեանի պէս հրապարակախօսներ, և միւս կողմէ՝ նոր «թափելով՝ գրիչ կը շարժեն հիւսիսային ազգակից պետութեան մը պահանջումներու և արարմանց դէմ, և այսպէս անուղղակի կը հաստատեն մեր տաս տարիէ ի վեր բարձած բողոքը՝ թէ հայութիւնը կազատի միայն ուղիղ, անկեղծ և իսկապէս ազգային քաղաքականութեան մը հետևելով, միշտ ինկատի ունենալով իր հանրական շահերը, առանց այս կամ այն նենգամէտ թելադրութեանց և դիւանագիտական փիժմանց անսալու։

Եթէ մեզի հետ մեր համախոհները թշնամանք կրեցին և դեռ կը կրեն իրենց հայրենասիրական համոզման համար, բնաւ չեն վշտանար, վասն զի եթէ ոչ հասարակաց կարծիքն որ դժբաղդաբար այժմ մոլորած է, ի շնորհս ազգային միակողմանի քաղաքականութեան, գոնէ Պատմութիւնը պիտի պաշտպանէ օրին մէկը ճշմարտութիւնն, որու տկար և անաղարտ մէկ թարգմանն ենք։

(Ա. . . . Մ. . . .)

ՆԷՎ ԻՅԷ

Ինկիլթէրրատա թիւճճար վափօրլարը արասընտա 200 վափօր մուհարէպէ էսնասընտա 24 սաաթտա թէճհիզ օլունուպ մուհարէպէ իչին գուլլանըլապիլիր։ Պու վափօրլարըն էն կիւզէլի Լիվըփուլ իլէ Նիւ Եօրք արասընտա իշլէմէք իչին եագըլըրտա ինշա օլունան Սըրվիա նամ վափօր տուր։ Պու վափօր 530 գատէմ ուզունլուգտա օլուպ, 10,385 թէկիր գուվվէթինտէ մաքինալարը վար տըր, սաաթտա 20 միլ մէսաֆէ գաթ էտէր, վէ օլ գատար չօգ քէօմիւր ալապիլիր քի, քէօմիւր ալմագ իչիւն հիչ պիր իսքէլէյէ օղրամագա մէճպուր օլմայարագ իքի իւչ այ սէյր ու սէֆէր էտէպիլիր։

Մէմալիքի միւթթէհիտէի Ամէրիգա հիւքիւմէթի 1861–5 սէնէլէրինտէ տախիլի մուհարէպէտէ պուլունան ասաքիրի պահրիյէ վէ պէրրիյէ միւթէգաիտլէրի վէ էօլէնլէրին ախիլէլէրի իչիւն 188?տէ 100,000,000 թալէր, եանի 22,730,000 Օսմանլը լիրասը մաաշ վէրէճէք տիր։

Կէչէն իքի այ զարֆընտա Ռուսիանըն մէրքէզի վէ ճէնուպի էյալէթլէրինտէ տիֆթէրիա տէնիլէն պօղազ խըլէթինտէն, գըզըլտան, չիչէքտէն վէ իլէրի սաիրէի սարիյէտէն պինլէրճէ քիշի թէլէֆ օլմուշ տուր։ Պու գատար չօգ ատէմ թէլէֆ օլմալարըն պիր պաշլը սէպէպի քէօյլիւլէրին ֆագրը հալի վէ լայըգըյլէ պէսլէնէմէտիքլէրի օլտուղու մէրվի տիր։

Իսգօչիատա կլասգօ շէհրի շէհր էմանէթի մէճլիսի իւչ կէճէ միւզաքէրէտէն սօնկրա փազար կիւնլէրի շէհրին նէվաահիրխանէլէրի քիւշատընտա րուխսաթ իթա էթմէմէյէ գարար վէրմիշ տիր։

Պէրլին տարիւլֆիւնունունտա 215 մուալլիմ վար տըր, վէ կէչէն սէնէ մէզքիւր տարիւլֆիւնուն թալէպէսի միգտարը 5,027 նէֆէր իտի։

Տօգ. Ֆէյճ նամընտա պիր հէքիմ Պալթիմօր շէհրինտէն Նիւ Եօրք շէհրինտէ թաա ու նէշր օլունուպ [illegible] պիր ղազէթայա եազտըղը մէքթուպտա տիֆթէրիա տէնիլէն պօղազ խըլէթինի թէտավի էթմէք իչիւն թազէ լիմօն սույունտան չօգ ֆայտէ կէօրմիւշ օլտուղունու պէյան էթմիշ տիր։ Իքի եախօտ իւչ սաաթտա պիր քէրրէ ուֆագ պիր ֆըրչա վասըթասըյլէ պօղազըն իչէրիսինէ լիմօն սույու սիւրիւլտիւքտէ պօղազտա հասըլ օլան զարեումշայըպ տիշարը չըգարըլապիլիեօր։

Թագրիպէն եիրմի սէնէ էվվէլ Ամէրիգանըն պիր շէհրինտէ եիրմի գատըն պիր կէճէ գատընլարըն կէյինմէք իչիւն նէ իւչ կէօրէպիլէճէքլէրինի տիւշիւնմէք խուսուսունտա պիր մէճլիս ագտ էյլէմիշլէր։ Պու գատընլար օլ վագըթ Մէմալիքի միւթթէհիտէի Ամէրիգատա գատընլարա միւնասիպ անճագ օն իւչ նէվ իշ պուլունտուղունու աննատըլար։ Եազընլարտա օլ գատընլարըն պաղըլարը թէքրար թէճէմմիւ էթտիքլէրինտէ շիմտի Ամէրիգատա գատընլարա միւնասիպ 287 նէվ իշ պուլունտուղունու աննամըշլար տըր։

Իւչ հաֆթա էվվէլ Վիէննատա պիր թէաթրօնուն եանտըղընտա տայիր պուլնան մուֆաասալ մալումաթ ղայէթ տէհշէթլի տիր։ Պիր լամպա տուշմէսիյլէ թէաթրօնուն փէրտէլէրի աթէշ ալըր ալմազ թէաթրօտա պուլունանլար խէվֆ ու տէհշէթլէ գափուլարա տօղրու գօշմուշլար, վէ պիրպիրլէրինի չիղնայարագ գափուլարըն աղըզլարընը թըգատըգլարընտան փէք աղ քիմսէ գափուլարտան գուրթուլապիլմիշ։ Թագրիպէն եիւզ նուֆուս, պաղըլարը փէնճէրէլէրէ ուզատըլան նէրտիվէնլէր վասըթասըյլէ վէ պաղըլարը քէնտիլէրինի փէնճէրէլէրտէն աշաղը աթըլարագ գուրթուլմուշլար տըր։ Եանըպ թէլէֆ օլանլար 750 նուֆուս գատար թախմին օլունուեօր, վէ պունլարըն գըսմը աղէմի թանըլմայաճագ սուրէթտէ եանմըշլար իտի։ Պազը քիմսէլէրին քէմիքլէրինտէն սալթ պիր իքի փարչա գալմըշ իտի։ Եանըղըն պիրտէն պիրէ վէ տէհշէթլի պիր սուրէթտէ զուհուր էթմիշինտէն թէաթրօտա պուլունանլար քէնտի [illegible] ղընը սէօյլէնտիքլէրինէ նէտէ գուրթուլմագ իչիւն միւնասիպ չարէլէր իթթիխազ էթմէյէ չալըշապիլմիշլէր տիր։ Եանըպ թէլէֆ օլանլարտան ֆագիրլէրին ալէ վէ էվլատլարընա թէվզի օլունմագ իչիւն քիւլլիյէթլի իանէ թօփլանըլմըշ տըր։

Սուէյշին գանալընը ֆիւշատ էթմիշ օլան վէ շիմտի Փանամա գանալընը ֆիւշատ էթմէք իւզրէ պուլունան Մ. Լէսէփս 68 եաշընտա իքէն էրքէք վէ գըզ պիր չօգ չօճուգ վալիտէսի օլան իքի գարըսը վէֆաթ էթմի։ Մ. Լէսէփս զէվճէսինին վէֆաթընտան իքի սէնէ սօնրա Փարիստէ կէնճ պիր գատըն իլէ ագտ իզտիվաճ էյլէտի, վէ օլ վագըթտան պէրու իքինճի զէվճէսինտէն ալթը էվլատ տիւնեայա կէլմիշ տիր։ Մ. Լէսէփս շիմտի 80 եաշընտա օլուպ, հալա կիւճ ու գուվվէթի եէրինտէ տիր։ Կէնճ զէվճէսի միւմայլէյհէ էյի պիր եարտըմճը օլմուշ տուր, վէ բիվաեէթէ նազարէն Մ. Լէսէփս Փանամա գանալընըն ֆիւշատընա զէվճէսինին թէշվիգ ու թավսիյէսիյլէ թէշէպպիւս էթմիշ տիր։

Պիր գաչ այ էվվէլ Փարիստէ Մօնթգաչի նամ պիր Մաճար բէսսամըն էսէրի պէրկիւզիտէսի օլան կիւզէլ պիր թապլօ ումումուն սէյր ու թէմաշասընա վազ օլունմուշ իտի։ Մէզքիւր թապլօ Քրիստոսուն Պօնթօսլու Պիղատոս հուզուրընտա տուրտուղունու թասվիր օլուպ, հէր կէօրէնին նազարը թահսինինի ճէլպ էտէյօր։ Թապլօտէ 21 ատէմ կէօսթէրիլմիշ տիր, վէ պունլարտան հէր պիրի պիրէր միւքէմմէլ թապլօ տիրլէր։ Հէյէ Քրիստոսուն սուրէթի կիւզէլլիքտէ պիհէմթա տըր։ Փարիստէ 200,000 գատար ատամ տուխուլիյէ վէրէրէք մէզքիւր թապլօյի սէյր էթմիշլէր տիր։ Թապլօ Լոնտրայա նագլ էթտիրիլմէք իչիւն շիմտի Վիէննայա կէօթիւրիւլմիւշ տիր, օրատան տախի Ավրուփանըն սաիր պէօյիւք շէհրլէրինէ կէօթիւրիւլէճէք։

Զինլիլէր Աթիլի վասըթասըյլէ Գուլճա էյալէթի հուտուտունտա եէնի խըթլըհքեամլար ինշա իտիեօրլար։ Մալում օլտուղու իւզրէ Ռուսիա [illegible] օլունան եէնի մուգավէլէ մուճիպինճէ Ռուսլար Գուլճա էյալէթինի Զինէ թէրք իտէճէքլէր։ Զինլիլէր Գուլճատան Ռուսիայա հիճրէթ իտէնլէրին եէրինէ իսքեան իթտիրմէք իչին Գաշկարիատան մէզքիւր էյալէթէ 8,000 խանէ կէթիրմէք նիյէթինտէ տիրլէր։

Կէչէն տէօրթ այ զարֆընտա Եանկի Հիսար Միւսլիմանլարը Զին-

(129)

ԹՈՒՃՏԱՆ ԳԸՋԼԱՐ

տէյի՞լ մի տիր։

—Օֆ, խայր, էֆէնտի... —մատամ Ռօզ Պօնչան եանընտա տըր։

—Անճագ կէօրէպիլի՞րմիյիմ։

Խըտմէթքեար մէրգումէնին պու թէքլիֆի իւզէրինէ իղհարը թէրէտտիւտ էյլէտի։

Զիրա քի, Ռօզ Պօնչան, քիմսէյի իչէրի գապուլ իթմէսին տէյի թալիմաթ վէրմիշ վէ թէնպիհ իթմիշ իտի, հալպուքի, Դօրանժ, տահա պիր կիւն էվվէլ չօրպաճըլըրըն սուֆրասընտա թաամ իթմիշ պիր միւսաֆիր օլտուղունտան, պիրտէն պիրէ, օլամազ տիմէքլիկէ ճէսարէթ իտէմէտի. —մէրգում քէնտու քէնտուլյէ, պէլքի միւսթէսնա օլուրագ, օնա միւսաատէ իտիլիր տէյի տիւշիւնտի....

Մէրգում պու շիւպհէ օրթասընտա, օրթա պիր թարիգ թութմագլըղը միւնասիպ կէօրտի։

—Էֆէնտի, պուեուրունուզ սալօնտա աղաճըգ օրամ իթմէքլիկէ հիմմէթ պուեուրուզ... —տէտի մէրգում, —պէնտէնիզտէ կիտիպ մատամա խապէր վէրէյիմ։

Արատան ճիւզի պիր վագըթ կէչտիքտէ, Ռօզ Պօնչան սալօնտան իչէրի կիրտի, մէրգումէ քէք գօգէթճէ սուրէթտէ, հավանա բէնկինտէ, վէ իւզէրինտէ գօրտէլատան ճիճի պիճիլէր պուլունտուղու հալտէ պիր կիճէլիք ֆիսթանը կիյինմիշ իտի։

—Ա՛, մաաշալլահ, —տէյի պաղըրտը մէրգումէ, ղայէթլէ կիւլէր նիւզլէ Դօրանժը գապուլ իտէրէք, —ազիզիմ Մ. Լիօնէլ Վարթըն, ղաթընըղ մը սընըզ... —Վալլա՛հի պէք մէմնուն օլտում, աֆֆա՛ կէլտինիզ, հօ՛շ կէլտինիզ, խիւտա՛ ալիմ պէք մէմնուն օլտում... պէք մէսուր օլտում...

Մէրգումէ քէնտի լիսանընտա քէնտի հարէքէթինի տախի ուլաշտըրարագ, Դօրանժըն ինճէ վէ ուզուն պարմագլարընը "բըգը" "բըգը" "բըգըտը", վէ պատէհու քէլամէ աղըզ պիրլէ,

—Դա՞նըղի բիւզկեար էստի, պու թարաֆա թէշրիֆ իթտինիզ...

—Անճագ Մ. Մարսիալըն իւզէրինէ տուսնքի կիւն մէզքիւր ֆէնալըգ կէլտիկի տագըգատա, պէնտէնիզըն տախի պուրատա հազըր պուլունտուղումտան խապէրտար օլմուշմո՞ւսունուզ տուր...

—Խիւտա՛ ալիմ խայր... —փաշա, Մ. Մարսիալըն սաֆրասընտա, մախսուսի Մ. Թօրժտան պաշգա պիր զաթ տահա պուլունտուղունու իշիթմիշ իտիմ իսէ տէ, զաթընըզ օլմասընը պիլմէքտէ տէյիլ իտիմ։

—Էվվէթ պէնտէնիզ իտիմ...—Մէէմմուլէն գայրի օլան մէզքիւր ֆէնալըգ, թասաւուրիւլ էսէֆի ազիմի մուճիպ օլտուղունտան... ամօտա զէվալլը նա՞սըլ օլտու տէյի պիր խապէր ալմագլըղը վաճիպէտէն իթտիմ..։

Ռօզ Պօնչան լէհճէսինտէ սախթէ պիր էլէմ.քըրըն էսէրի կէօսթէրէրէք, վէ սէս վէ սէօյլէյիշինճէ տախի լաղըմ կէլէն հալի իճրա իլէրէք,

—Եէնի վէ չայէանը տիգգաթ պիր հալ վուգու պուլմամըշ տըր... —էվվէլքի հալինտէն նէ տահա իյի տիր վէ նէ տէ տահա ֆէնա... —էն զիեատէ սաղ վէ սալիհ օլանը շու տուր քի, զէվալլը տամամըյլա իյի օլսա տախի, էօյլէ պէք չօպուգ իյի օլմայաճագ տըր... խայլի վագըթ չէքէճէք տիր։

—Մատամ, էկէր չարուգ իյի օլսա պիլէ, օ տա անճագ սիզին սայէ ու հիմմէթինիզ սայէսինտէ օլապիլէճէք տիր... —տիտի Մ. Մարսիալըն եանընտա, տախթա պիր «սէօզ տը չուրիթէ» մագամընտա պուլունարագ, պիր պահապահ հրեշտակլըգ վազիֆէսինի իֆա էյլէմէքտէսինիզ... —Տօղրուսու շու թօսթլուգ վէ շու ինսանիյէթինիզ շայէանը մէտհ ու սիթայիշ պուլունտուղունտան օլ պապաթէ զաթընըզը խալիսանէ թէպրի՛ք իտէրիմ։

Ռօզ քէնտուսէ էհէմմիյէթ վիրիպ վէ Դօրանժըն սէօյլէտիքլէրինի թաստիգ իտէրէք,

—Էվվէթ, հագգընըզ վար տըր, —տէտի, —պու խուսուստա իֆթիխար իտէպիլիրիմ, զիրա, պէնիմ պու սիւնիւմտէ խասթէ եանընտա պէքլէյիպ տէ պագամագլըգ, հէր գատընըն իշի տէյի՛լ տիր, —նէ՛ եափարըմ, իշթէ պէօյլէ յիմ, եիւրէկիմ ղայէթլէ տույգուլու տուր, աճըըըմ, տաեանամամ. —պագտըմ վէ տիւշիւնտիւմ քի, պու զէվալլը տէմէմ, պէօյլէ պիր քիւթիւք բարչասը կիպի եաթըպ, վէ հիչ տէյիլ իսէ քէնտուսի իգթիզա օլանը պիլէ իխթէմէլիքլէ գուսուրէթի օլմաղըղընտան, էկէր պէն տէ եանընտա պուլունուր տա էգ ճան ու տիլ տիգգաթ իթմէզ իսէմ, սալաթթալամա պագըլամաճագ տըր, իշթէ պու միւլահազաթա մէպնի, պիզզաթ քէնտիմ պէքլէմէքլիկէ գարար վէրտիմ... —իշթէ, քէյֆիյէթ պունտան իպարէթ տիր..։

—Մատամ, պու ինսանիյէթ վէ պու ֆէտաքեարլըղընըզ, տօղրուսու չայէանը թէհսինտիր տիր, էվվէթ, չայէանը թէհսինտիր տիր։

Ռօզ պու լագըրտըլար իւզէրինէ, տահա զիեատէ ճիտտի պաշլայարագ, վէ դըրըլըպ սէօզլէրէ,

—Մօնսիէօ Վարթըն, հագգըմ տա զիեատէ սէնա օգումագտա օլտուղունուզ, քէնտի նէզաքէթինիզտէն նաշի սէօյլէտիքլէրինիզ, —տէտի։

—Խայր, մատամ, հագգըգաթտէ հալի սէօյլէյօրում, պէնտէնիզտէն գալպի վէ ֆիքրի նասըլ իսէ, լիսանը տախի էօյլէ տիր... —պիլա միւպալէղէ սէօյլէրիմ քի, աչուրի մէրթէպէ միւէսսիր օլմագտայըմ...

Տօղրուսու չօգ կիւզէլ տույղուլու, վէ չօգ լէթաֆէթլի պիր ճանընըզ, էվվէթ, էվվէթ, չօգ վէ պէք չօգ սահիպ նէզաքէթ վէ լէթաֆէթ մըսընըզ։

—Անճագ, թաճիզլիք վէրմիշ օլմագըղըն, Մ. Մարսիալը ճիզէնէ պիր կէօրէպիլիրմիյիմ, եիւրէկիմ պիր տիւրլիւ րահաթ օլմայօրուն, պիլզաթ կէօրմէք, վէ նէ մէրթէպէ էսէֆ իթմէքտէ օլտուղումու պէեան իլէմէք իսթէրիմ։

—Մաշալլահ, նի՞չին կէօրէմէյէճէքսինիզ... օնտան գօլայ նէ վար տըր... —սիզին կէօրիւշմէնիզտէն, քէյֆինիզ թաճիզ օլմայ, խըլա մուգայիտի օլարագ մէմնուն օլաճագտըր, վէ իւզէրինտէ պիր խայլիք հասըլ օլաճաղընտա շիւպհէ եօգ տուր... —չիւնքի, աղ չօգ էյլէնիր, ֆէրահլըգ տուեար... —սիզտէ պէք ալէ ֆէհմ իտէպիլիրսինիզ քի, էօյլէ օտանըն կիպի եաթմագ վէ տիւնեանըն կիպի հիչ պիր շէյ սէօյլէմէքսիզին, կիճէլէր վէ կիւնտիւզլէր կէչիրմէք կիպի միւշքիլ պիր շէյ օլամազ, իսաան հէր նէտէ օլսա օսանըր, ճանը սըգըլըր... —պիր քէրրէ քէնտիմիզի, զէվալլըն եէրինէ գօյարագ տիւշիւնէճէք օլուր իսէք, օ՞լ վագըթ անլարըզ քի...

մկերէ գարշը իչի տէֆա իդհարը խեան էտիպ, 200 նէֆէր Զինկի տաքէրի Թէյէֆ իթտիլեր ։ Զինկիլէր աըլարը գաճը ու Թէնքիլ իթտիքտէն սոնկրա ծնլարտան 400 ատէտին պաշընը քէսմիշլէր տիր ։

—

Մէմալիքի միւթթէհիտէի Ամերիգա մալիյէ նազըրը կէլէճէք յունիստէ խիթամ պուլաճագ սէնէի մալիյէտէ հիւքիւմէթին վարիտաթը մէսարիֆաթտան 130,000,000 Թալեր, եախօտ 29,510,000 լիրաի Օսմանի ֆազլա օլաճաղընը պէեան իտիեօր։ Պու ֆազլաի վարիտաթ տաւաունը ումումիյէ բէսելմալինին Թէէտիյէսինէ Թախսիս օլունաճագ տըր ։ Մէմալիքի միւթթէհիտէի Ամերիգա տիւեաւնը ումումիյէսի ծնսէնէտէն քեամիլէն Թէէտիյէ օլունաճաղը զաննօլունուեօր ։ Մալիյէ նազըրը պաղը վէրկիլէրին լաղվընը տաեխի Թէքլիֆ իթմիշ տիր ։

—

ԱՄԷԼԷԼԷՐ ԻՋԻՒՆ ՑԷՀՐ

Մէմալիքի միւթթէհիտէի Ամէրիգանըն Տիգաւօ շէհրինտէ աէմէր եօլլարը իչին ներդ արապաըը տէնիլէն պիր նէվ կիւզէլ արապա եափան պիր շիրքէթ վար տըր ։ Պու նէվ արապալարըն մուճիտի վէ մէզքիւր շիրքէթին բէիսի Մը. Փուլմեն նամ զաթ տըր ։ Թոգրիպէն իքի սէնէ էվվէլ մէզքիւր շիրքէթ քէնտի բէիսինին Թամսիյէսիյլէ Տիգակօտան 12 միլ մէսաֆէտէ 14,000 տէօնիւմ արազի սաթըն ալըբ, վէ օրատա ճէսիմ պինալար ինշա իլէ իշչիլէրինի օրայա նագլ էյլէմի ։ Շիրքէթ օլ ֆապրիգալար ճիվարինտա ամէլէլէր իչուն տախի էվլէր եափմըշ տըր։ Պու էվլէր պիր, իքի վէ իւչ գաթ օլուպ, ծնլարտա սու, հավա կազը, էվ համմամ վէ խըթխրահաթ իչուն լազըմ օլան աշյէ չէյլէր վար տըր ։ Հէր պիր էվին բիբաոը աղտա իքի լիրատան իւչ լիրա գատար տըր ։ Մէզքիւր ֆապրիգալար վէ ամէլէ էվլէրի չիւմլէ պիր չէհր օլաճագ օլուպ կիւզէլ պաղչէլէր իլէ մուհաթ տըր, վէ կէնէլէրի չէհրին սօգագլարը կազ իլէ Թէնվիր օլունուրլար ։ Շիմտի մէզքիւր չէհրտէ 30 պաշ պիւքսեան, պիր գաչ պաղ քիլիսէ, մէքթէպ, ումում իչուն պիր քիթիւպխանէ վէ պէօյլէ պիր օթէլ վար տըր։ Թէքմիլ չէհր պալատէ մէզքիւր շիրքէթին մաղաֆըը իլէ ինշա օլունմուշ տուր ։ Օլ չէհրտէ միւսքիրաթ ֆիւրուխթինէ միւսաատէ եօգ տուր ։ Ֆազլաթ ամէլէլէրին վէ ախլէրինին սըհհաթ, րահաթ վէ սաատէթինէ մէտար օլան օլան հէր չէյ վար տըր ։ Օրատա սերխօշլուգ վէ սէֆալէթ եերինէ սաայիշ վէ խօթիրահաթ, հիւսնի ինթիզամ, Թէմիզլիք վէ սըհհաթ հիւքիւմ սիւրիւեօր ։ Պէօյլէ պիր չէհր ինշասը ֆիքհադիգա պէօյլէ խայրխահլըգ տըր, վէ մէզքիւր շիրքէթ ազալարընըն մասարի սաըէմէ սախի միքեաֆաթը նաիլ օլաճագլարընա շիւպհէ եօգ տուր ։ Բէնտի խըզմէթ քեար վէ ամէլէլէրինին սըհհաթ ու րահաթընը վէ սէրվէթի վէ րուհանի ֆաիտէսինի տիւշինմէքի Թիւճճարլար վէ ֆապրիգ սահիպլէրի իչուն տախա քեարլը օլուր ։

—

ԱԼՄԱՆԻԱՆԸՆ ՄՈՒՀԱՐԷՊԷ ԻՋԻՒՆ ՍԱՂԼԱՏԸՂԸ ԻՀԹԻՑԱԹ ԽԱԶԻՆԷՍԻ

Փրուսիատա փագի Սիփանտաւ շէհրինին Ճուլիօս գուլլէսի նամ գուլլէտէ 6,000,000 Ինկիլիզ լիրասը գըյմէթինտէ պիր մէպլաղ իհթիեաթէն հըֆզ օլունմագտա տըր ։ Իշպու մէպլաղ 1870–71 մուհարէպէսի իչուն Ֆրանսատան ալընան թազմինաթըն պիր գըսմը օլուպ իլէրիտէ մուհարէպէ զուհուրինտէ մէսարիֆաթը մուհիմմէյէ գուլլանըլմագ իւզրէ իհթիյաթէն սագլանըլըեօր ։ Պու աղչէ հիչ ֆաիզ կէթիրմէզ, վէ օլ եէր պէքճիտաքի մախզէնէ գօնուլմաեըպ փակէ վէրիլտէ իտի, շիմտիյէտէք բէսելմալըն նըսֆը գատար տախի ֆայիզ կէթիրէճէք իտի ։ Իքի մէմուր մէզքիւր մէպլաղը սայմաղ իչին հէր սէնէ օլ մախզէնէ կիտէրլէր ։ Եագընլարտա իքի մէմուր մուայէնէլէրինտէ պիր պէօյլէ սաաքիրի մուհաֆըզա օլարագ մէզքիւր գուլէյէ կիթտիլէր, վէ 1,200 Թօրպա աղչէյի սայտըլար ։ Հէր պիր Թօրպատա 100,000 մարք, եախօտ 5,000 Ինկիլիզ լիրասը վար տըր ։ Պու խազինէյի հավի օլան մախզէնին տէմիր գաբուսու զայէթ հիւնէրլի սուրէթտէ եափըլմըշ վէ պիրլիքտէ իշչէյէն իքի անախթար իլէ աչըլըր ։ Հէր պիր անախթար պիր մէմուրա վէրիլիր ։ Գաբուտուն նէ վագըթ աչըլտըղը գաթիյէտը, վէ աղչէ սայըլտըղը վագըթ զուհուր իտէն մուգայիտ մէմուրլարըն գուլէտէն հարէքէթինտէն էվվէլ մուֆասսալէն եազըլըր, վէ սաաքիրի մուհաֆըզա զապիթանը վէ գուլէնին գօմանտանը պաշխի չէհատէթ իւզրէ լաիհաեա վազը իմզա էտէրլէր։ Աղչէ սաեըլտըղը, եանի Թէզգիրէթ իճրա օլունտուղու էսնատէ, գուլէնին պէքճիլէրի միգտարը իքի գաթ արԹըրըլըր, վէ Թէզգիրաթտան սօնրա միւֆէթթիշլէր անախթարլարը պիրլիքտէ վէ պիր վագըթտա չէվիրիրլէր, վէ Թահթ էլ հըֆզ գալէնին գափուսունտաքի կէթթիրիրլէր, վէ պէօյլէճէ օլ ֆախըտիդ սէմէրէսիզ միլիօնլարը գըրանլըգտա պըրագարագ Պէրլինէ միւթէվէճճիհէն հարէքէթ իտէրլէր ։

(Աւետաբեր)

—

Գիտօի գործի քննութեան մասին Վաշինգտօնի լրագիրները հաղորդում են հետեւեալը ։ Գիտօն, դատաստանական քննութիւնը սկսելուց առաջ, դիմեց հասարակութեանը խնդրելով փող ուղարկել իրան ի սէր արդարութեան և իրան պաշտպանութեան համար ։ Նա բացատրեց, որ փողերը անունով կարելի է ուղարկել, Սիօվիլի անունով։ Պատասխանելով իրան առաջարկած բազմաթիւ հարցմունքներին, Գիտօ, ի միջի այլոց ասեց, որ ֆիզիգապէս ինքն երկչոտ է, և միշտ աշխատում էր վտանգից փախչել, բայց բարոյապէս, երբ ինքն զգում է իր ետևից Աստուածութեան նեցուկը, —նա դառնում է քաջ, ինչպէս առիւծ ։ Վերջը նա բարկացաւ և հարցմունքներին այլևս չէր պատասխանում ։ Նրա արած նկատողութեան առիթով, թէ ինքն հաւատում է տասն պատգամներին, դատաւորը միջերից նրան, որ նըրանց մէջ ասված է՝ «Մի սպանիր» ։ Գիտօն բարկանալով հրաժարվեց քննել այդ հարցը ։ Նա պնդում էր, որ դատարանը միայն մէկ հարց պէտք է վճռի, թէ Գիտօն երկնքի ներշնչութեամբ էր գործել, թէ չէ ։ Ամենից շատ բարկացնում էր նրան այն, երբ դատաւորները գործ էին ածում «սպանութիւն» բառը ։ Այդ բանը սաստիկ նրան բարձր աղաղակել. «ինչ էք միշտ ասում «սպանել», «սպանութիւն» ։ Նամ կարելի է ձեզ շատ դուր են գալիս այդ բառերը ։ Այն տրաքին միջոցը, որով ես հեռացրի նախագահին, իմ գործի հետ ոչինչ յարաբերութիւն չունի ։ Մեղադրվածին աշխատում էին սափպել ցոյց տալ այն օրը, երբ նա առաջին անգամ «բարձրից ներշընչվեցաւ», բայց նա աղաղակեց. «Թողէք այդ դատարկ խօսակցութիւնները ։ Իմացէք, որ ես պատրաստ էի հեռացնել նախագահին ամեն ժամանակ, յունիսի կէսից մինչև յուլիսի 2 ը, եթէ ինձ յարմար առիթ պատահէր այդ բանը անել ամերիկական ժողովրդի բարօրութեան համար ։»

—

Գերմանական լրագիրները պատմում են, որ իբր թէ Եվրոպայիյում մէկ ժամագործ անսահման կերպով բանող մէկ ժամացոյց հնարեց ։ Դեռ եւս 1879 թւի յունիսի ամսին, նա Լոնդոնում մէկ կնքված արկղ ներկայացրեց իր գիւտի երկու օրինակներով ։ Նորերումս, այսինքն երեսուն և երկու ամիս անցնելուց յետոյ, արկղը բազմաթիւ հասարակութեան ներկայութեամբ բաց արին և նրա մէջ դրված նորագիւտ ժամացոյցները շարունակում էին բանել և բոլորովին ճիշդ էին ցոյց տալի ժամանակը ։

—

Արտասահմանեան լրագիրները հաղորդում են, որ այս օրերս յայտնի գրող և «Օֆ դը Հօկ» ամսագրի խմբագիր Ջախէր-Մազօխի և մայոր Գարդէրի մէջ դուէլ կը կայանայ ։ Մայոր Գարդէր Ջախէր-Մազօխի աշխատակցուհիներից մէկի ամուսին է, և դուէլի պատճառն այն է, որ խմբագրութիւնը Թոյլ է տուել իրան երկու տեղ կրճատել տիկին Գարդէրի յօդուածը ։ Մայորը լաւ հակառակորդ կունենայ, որովհետև Ջախէր-Մազօխ հիանալի կերպով է սուսերամարտում ։ Երբ նա համալսարանի պրիվատ-դոցենտ էր, նա 32 մենամարտ է ունեցել ։

—

Օրիորդ Մէրի Ալէն, որը 1876 թւականին քննութիւն տալով դոկտորի աստիճան էր ստացել, այժմ ընտրված է ֆիզիօլօգիայի և առողջապահութեան պրօֆէսոր Վասսօր-կօլէջի մէջ Նիւ-Եօրկ նահանգում։ Այդ իգական կօլէջը հիմնվել է 1861 թւականին գարեջուր շինող Վասսօրի կտակով թողած 500 հազար դօլար գումարով, որի անունը և կրում է հիմնարկութիւնը ։ Կօլէջում ուսանող կանանց թիւը իւրաքանչիւր տարի հասնում է մինչև 400 հոգի ։

—

Վիեննայում այժմ ցոյց են տալիս զարմանալի երկուորեակներ, Դճակօբ և Բաբտիս Դժօսի ։ Երկուսի միասնութիւնը սկսվում է կողքից. երկուսն էլ միասին ունեն միայն երկու ոտք և մի փոր ։ Նրանցից ամեն մէկը ուտում, խմում, քնում, խօսում և մտածում է առանձին և կարող են մինչև անգամ հիւանդանալ առանց միւս միւսին վնաս տալու ։

—

Երկրագնդի վրա ապրող մարդկանց թիւը հաշւում են 1300 միլիոն ։ Ամբողջ մարդկութիւնը կառավարվում է 12 կայսրներով, 25 թագաւորներով, 47 իշխաններով, 17 սուլթաններով, 12 խաներով, 6 մեծ-դուքսերով, 1 փոխարքայով, 1 բէյով և 28 նախագահներով ըը հաշւելով վայրենի ցեղերի կառավարիչներին ։

(Մշակ)

ԼԱԹԱՅԻՖ

Ճէզա մահքէմէսինտէ.

Հաքիմ. — Տիմէք տիր քի օղլումա սիգալթ իլէ եաշամագ տասընըզ ։ Նիչի՞ն չալըշմայօրսունուզ։ Հիչ պիր սէնաաթ պիլմէ՞մէքմի սինիզ։

Միւթթէհէմ. — Հաքի՛մ էֆէնտի, նէ՛ իշէ էլ վուրաճագըմ պիլմէյօրում։

Հաքիմ. — Պունո՞ւն իչուն մի էկլէնի սայլըմա պաշգաղըն ճէպինէ գօյմագ տա՞սըն...

* *

Տիւէլլօտա Թէապիրլիլիք։

Պիր Սալօնտա։

—Գարշընտաքի պիր պուտալը օլատա, տիւէլլօ իտէր մի՞ սին։

—Եիւպհէսի՞զ...

—Նասը՞լ տիւէլլօ իտէրսին...

—Թապանճա իլէ, 25 ադըմ ուզագլըգտան։ Ֆագաթ, արգու իտէրիմ քի հէմա, օ՛ կիւն գայէթ տիւմանլը օլմալը տըր...։

* *

Սֆէնքստէն.

Ճէզա մահքէմէսինտէ.

—Իսմին։

—Օկիւսթ։

—Սէն պիր բէաէնկօթ չալըշըըն...։

—Սիւա՞հ...։

—Պիր տէ բանթալօն...։

—Սիւա՞հ...։

—Վէ պիր էլէք...։

—Օ՛տա սիւահ...։

—Բէնկի նէ՛ օլուրսա օլսուն, էլ վէրիր քի պու պիր հըրսըզլըգ տըր։

—Աֆվ իտէրսինիզ, բէյի՛մ էֆէնտի, պու պիր հըրսըզլըգ տէյիլ, եաս նիշանէսի տիր։

* *

Շարիվարիտէն.

Պալօնտա։

Իքի գարտաշ պիր պիրլէրէ մուճաատէլէ կիրիշիրլէր, վէ աղ տահա իքի գավկա իթմէք տէրէճէսինէ կէօթիւրիւրլէր։

Օլ վագըթ գարտաշլարտան պիրիսի,

—Ցիւէ՛լլօ, տէր։

—Բէ՛ք էյի, տէր օ՛ պիրի, էօյլէ իսէ, տիշարը չըգալըմ...։

Նէրէ՞յէ հէվա՞յա մը...։

* *

Մամուլուն ֆէյլեսօֆլուգ լուղէթ քիթաբը.

Նիզամնամէ. — Տայանըգլը լասթիք։

Կաղանդ. — Վարժապետլերին չօճուգլարըլա իյի կէչինէճէք կիւնի։

Իսթիգրազ. — Աւէ՛տ, կէլէ՛ս։

Տիբլօմաթ. — Ուսթա եալանճը։

Միւլթեֆիք. — Պուլուրսան, պանա տա խապէր վէր, պէն տէ եաբայըմ։

Ասքէր գարագօլու. — Շիմտիքի հըրսըզլարըն խըֆզըմաաշ։

Ալիքէնտալըգ. — Նէ՞ պուլուրսանըզ։

Թալիմ ու Թէրպիյէ. — Եւմէնիլէրտէ սաահա հուտուտսուս պուլունմազ։

Օրուճ. — Պուլտուգունու եէ՛, հի՛չ պագմա։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

—

Ազգային թերթերէն ոմանք ազատութիւն են ըրած ինչ որ կը լսեն առանց ստուգելու հրատարակել։

Ազգային Վարչութիւնը՝ բարեկամ տպագրական ազատութեան՝ չխորշիր երբէք իր արարքներուն քննադատութիւնը տեսնելէ պարբերական թերթերու մէջ, սակայն չկրնար թոյլ տալ որ անհիմն կամ պարզ ենթադրութեանց վրայ հիմնեալ լուրեր հասարակութեան մէջ տարածուելով ստոր վիճաբանութեանց տեղի տան, որ սակայ վնասակար հետևանքներ յառաջ կը բերեն ։

Այս անգամ լուրերու կարգէն է Կիլիկիոյ Սրբազան Կաթողիկոսին կողմանէ մայրաքաղաքիս մէջ մասնաւոր գործակալութիւն մը հաստատուելուն և Մ. քահանեան Վսեմ. Սիմոն պէյին նոյն պաշտօնն ստանձնած ըլլալուն լուրն, որ հրատարակուած է քանի մը թերթերու մէջ ։

Ուստի Ազգ. Վարչութիւնն ներկայ պաշտօնական յայտարարութեամբ կը հրաւիրէ բոլոր ազգային լրագրապետներն որ բարեհաճին յետ այսորիկ ազգային վարչական գործոց նկատմամբ իրենց առած տեղեկութիւններն՝ առանց Պատրիարքարանի դիւանատունէն ստուգելու՝ չհրատարակել ։

22 Դեկտ. 1881 (Կնիք)
'ի Պատ. Հայոց
Կ. Պոլիս

ԱԶԴ

Յանուն Դիւանիս Ս. Յակոբայ առաքելոյ կառուցեալ եկեղեցւոյ տնօրէնութիւնը Սրբոց Որոտման օրը ըլլալուն համար, յառաջիկայ կիրակի 27 դեկտ. տօնիս Գեր. Ս. Հայրը հանդիսաւոր Ս. Պատարագ մատուցանելը ներկայիս կը ծանուցանէ ի գիտութիւն բարեպաշտից։

Ի դիմաց Թաղ. Խորհրդոյ
Ատենադպիր Ատենապետ
Ստեփան Մերաշեան Մ. Եղիա Գոբէէեան

24 դեկտ. 1881
Նոր-Թաղ Սամաթիոյ

* *

...Խմբագրապետ,

Յառաջիկայ կիրակէ 27 դեկտ. Թաղիս Ս. Եկեղեցւոյ տնօրինութեան օրն լինելով, յատկապէս Ս. Եկեղեցւոյս Քարոզիչ Գեր. Կարապետ Ծ. վարդապետ Բագրատունի հանդերձեալ է Ս. Պատարագ մատուցանել և մխիթարել ժողովուրդն հոգևորապէս ։

Արդ, 'ի գիտութիւն բարեպաշտ եղբարց, հաճեցէ՛ք Տէ՛ր Խմբագրապետ հրատարակել ներկայս Ձեր մօտակայ թերթերէն միոյն մէջ և ընդունել կանխաւ խորհրդոյս շնորհակալեաց հաւաստիքը ։

Մնամք յարգանօք
Ի դիմաց Թաղ. Խորհրդոյ
Ատենադպիր Ատենապետ
Ա. Գ. Փանոսեան Հ. Յ. Լուկէճեան

23 Դեկտ. 1881
Կէտիք-Փաշա

* *

ԸՆԴԱՐՁԱԿ ՕՐԱՑՈՅՑ 1882 ՏԱՐՒՈՅ

Սեփականութիւն Ազգային Հիւանդանոցի Հայոց

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱՄԵԱՆ

Երկու հարիւր քառասուն երեսէ բաղկացեալ սոյն ընդարձակ տպագրութիւնը բացի բուն Օրացուցէ կը պարունակէ հետեւեալ կարևոր նոր տեղեկութիւններն.

Վիճակագիր Տաճկաստանի. —Օսմանեան դեսպանք ի զանազան աշխարհս. —Դեսպանք և հիւպատոսք օտար տէրութեանց ի Մայրաքաղաքիս. —Ցանկ Օսմանեան Սուլթանաց. — Իշխանութիւնք ընդ գերիշխանութեամբ Սուլթանին. —Հայրապետութիւնք Հայոց. —Պատրիարքութիւնք. Անդամք Ծխային Ժողովոյ և Կրօնային ատենի. Անդամք Քաղաքային ատենի և Վարչական սենեկի. Անդամք Ուսումնական սենեկի, և Ազգային Կեդրոնական դատարանի Անհատական սենեկի, և Պաշտօնեայք Պատրիարքարանի. —Ընդարձակ վիճակագրութիւն տէրութեանց՝ Գերմանիոյ, Գաղղիոյ, Անգլիոյ, Աւստրիոյ, Ամերիկայի, Իտալիոյ, Պելճիքայի, Զուիցերիոյ, Բորդուկալի, Տանիմարքայի, Մեքսիքայի, Ճարոնի, Շուէտ-Նորվէկիոյ, Յունաստանի, Չիլիի, Պարսկաստանի, Չինու, Պրազիլիոյ, Սպանիոյ և Հոլանտայի. —Պատմութիւն ժամանակագրական երեկի անցից. —Նոր ցուցակ գնոց հեռագրութեանց Եւրոպական և Ասիական քաղաքաց Թուրքիոյ. —Նիհ (Թարիֆա) հեռագրի ըստ նոր կարգադրութեան Միջազգային հեռագրութեանց. —Ցուցակ գնոց Եւրոպական Միջազգային Թղթատարութեանց. —Եւրոպական Նամակատունք ի Կ. Պոլիս, Գերմանական, Անգլիական, Աւստրիական, Ֆրանսական, Հելլենական և Ռուսական. —Ժամանակացոյց սուրհանդակաց Օսմանեան Միջազգային Թղթատարութեանց. —Ցուցակ գնոց Եւրոպական Տաճկաստանի երկաթուղեաց. —Ցուցակ գնոց և ժամանակացոյց Եգիպտական, Մահսուսէ, Աւստրիական, Մէսանժրի-Մարիթիմ, Բաքէինէ և Ընկ. և Ռուսական ընկերութեան շոգենաւուց. —Յօրատուոր և պարզաւոր արժէթուղթք գլխաւոր տէրութեանց և քաղաքաց Եւրոպիոյ, Ցուցակք պարգևաց. —Այլևայլք, Նորանէնգէօլու Շըւէտացւոյն ուղևորութիւնն ի հիւսիսային բևեռն, Փիլօքսէրա որդը, Չինու պարիսպը, Ցորեն արտադրող երկիրք, Երկաթուղեաց արագութիւնը, Գաղթականութիւն յԱմերիկա, Լրագրաց թիւը, Վաճառականութիւն ոսկոյ և արծաթի, Գաղթականութիւն Հայոց ի Ճավա. —Ազգային մամուլ. —Գլխաւոր ազգաց դըրամներուն բաղդատութիւնը Թուրքիոյ և Ֆրանսայի դրամներուն հետ. —Գլխաւոր ազգաց չափերուն բաղդատութիւնը Թուրքիոյ չափերուն հետ. —Բաղդատական ցուցակ տարածութեանց և բնակչաց Եւրոպական տէրութեանց. —Ծանուցում, Արամեան տպարան և Գրատուն Բարիզու ։

Կը ծախուի մանաւորապէս Արամեան տպարանը և ամէն գրավաճառաց քով նաև Ազգային Հիւանդանոցի գրասենեակը ։

ԳԻՆ 3 ՂՐՇ.

* *

ԶԱՐԴԱՐԵԱՆ ՐՈՒԶՆԱՄԷ

Հէր սէնէ թապ խուրուկի կիպի, պու սէնէ տախի, Զարդարեան էֆէնտինին թապխանէսինտէ թապ խոլէն, վէ տիվարա ասըլարագ, տէօրթ լիսան իւզրէ այլարը վէ կիւնլէրի կէօսթէրմէքտէ պուլունան Րուզնամէ, կէրէք Իսթանպօլտա Սուլթան-Համամընտա վագը քէնտի ֆապրիգասընտա, վէ կէրէք սայիր մահէլլէրտէ սաթըլմագտա տըր։

* * *

ԽՈՆԱՐՀՈՒՄՆ

ԱՆԿԱՆՈՆ ԲԱՅԻՑ

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ

ԱԽԱՆԴԵԱԼ ԳՈՐԾՆԱԿԱՆԱՊԷՍ

Եւ

ՅԱՒԵԼԵԱԼ Ի ՆՈՅՆ

ՈՃՔ ԵՒ ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆՔ

Երկասիրեաց

ՅԱԿՈԲ Գ. ԷՏԻԼԵԱՆ

Վաւերացեալ ի Կրթ. Տեսչութենէ Ազգ. Կեդր. Վարչութեան

Սոյն դասագիրքն՝ որ կը պարունակէ մէն մի անկանոն բային խոնարհումն, և որ ճոխացեալ է 40ի չափ ընդարձակ հրահանգներով, գործածական ոճերով, կարեւոր դիտողութեամբք և ընտիր տաժներով՝ զորս երկասիրողն խնամով քաղած է Ժիւռամվիլի ու Պէշըռէլի Բոյեր...ի, Լառուսի ու Բուաթըվէնի քերականութիւններէն, և Պէշըռէլի բառագրքէն, նպատակ ունի դիւր և սեթեւեցուցիչ եղանակաւ մը ուսուցանել աշակերտաց Ֆրանսերէն լեզուի ամենէն էական մասն, այսինքն անկանոն բայից խոնարհումն, որոց համար աշակերտք մինչև ցարդ մի մեծ դժուարութիւն կրէին, զուրկ լինելով դասագրքէ մը, որ խօսէր սոսկապէս անկանոն բայից վերայ։

Ներկայ դասագիրքն, որ ապաքէն մի մեծ պակաս պիտի լեցունէ մեր ազգային վարժարանաց մէջ, կրնայ միանգամայն օգտակար ըլլալ ամեն անոնց՝ որք Ֆրանսերէն լեզուն ուսանելու կը պարապին։

Կեդրոնատեղին է Արամեան գրատունն, և գինն է 8 դահեկան արծաթ։

* * *

ԿԱՂԱՆԴ

Ֆրէնկեան և վաճառատուն, կեդրոն Նորայրի բառաթերթից, կեդրոն Զմիւռնիոյ Մսերեանի գրեանց կեդրոն Տփխիսու Փարոսի Հայաստանեաց եայլն եայլն։

ՀՈՍ

Կաղանդի վերաբերեալ զանազան նուէրներ, դպրոցական գրքեր և պատկերներ ալս կը գտնուին նաև։

Ընտիր մաքրա թերէ, բարձր և բարակ ... համար քանակայն ...բաներ, քրօշէյի օրինակներ, ծակոտած քանաւա թղթեր, կանանց և արանց համար 35 ղրշ գնով ֆանէլայլը լուսդրին պոթիններ, Նուպիան կօշիկի ներկեր, զարմանալի աժանութեամբ Պրուսացի խավլըներ, բաղնիքի թալաչիներ, պուրնուզներ։ Կան նաև՝ կազդուրիչ զուտ ...քընեակներ, պօրտօնէր եայլն։

Ամենէն աւելի ծնողք հոս դիմելու են 3 ղրշ'ի ձեռքին Տօքթօր Փեշտիմալճեանի առողջարանութենէն մէկ մէկ հատ գնելու՝ եթէ կուզեն որ զաւակներնին առողջ և կայտառ ըլլան։

Պօլիս Ուզուն չարշի Քիլիտ խանի կից

* * *

ԻՐԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

Ի ՊԷՏՍ ԱՇԱԿԵՐՏԱՑ

Գին 5 ղրուշ

ԲԱՑԱՏՐՈՒԹԻՒՆ

Կամ

ԵՂԱՆԱԿ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ

Ի ՊԷՏՍ ՎԱՐԺԱՊԵՏԱՑ

Գին 5 ղրուշ

ԱՇԽԱՏԱՍԻՐԵԱՑ

Մ. Ց. ԱՂԱՊԱԼԵԱՆ

* * *

Մարգարեան գրատունը կը ծանուցանէ թէ՝ Ազգ. Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան հրատարակած ընդարձակ Օրացոյցները վաճառման մի նոր մղում տալու համար, որոշած է Տ. Գէորգ կաթողիկոսի, Տ. Եսայի և Տ. Ներսէս պատրիարքաց կենդանագրերն նուիրել գնողաց։

* * *

Թուճճան Պըլլարըն 6րնճը ճիւզիւ չըգմըշ տըր։

* * *

Իսթանպօլ քէօբրիւ եանընտա, Վալիտէ խանը գարշըսը իթթիհատինտէ կ նումէրօլու քիթապխանէյի Օսմանիէտէ, հէր նէվի թարիխ, Րօման, թէաթրօ քիթապլարը, նիզամնամէլէր վէ սայիր հէր լիսանտան, հէր ճինս մէքթէպ քիթապլէրի ֆիրուխթ օլունմագտա օլտուղունտան, թէշրիֆ պույուրան զաթլարըն, հէր վէճհիլէ մէմնուն գըլընաճագլարը պէեան օլունուր։

Մահէլլի մէզքուրտա, պիզիմ Տիւսթուրլար վէ Թուճճան Պըլլար տախի սաթըլըր։

* * *

Էօժէն Փարիսսէն վէ Թուճճան Պըլլարտան, Դօլրագճըլար պաշը խարիճինտէ, Էտիրնէլի Գէորգ ագանըն թիւթիւնճիւ տիւքքեանընտա տախի սաթըլմագտա տըր։

* * *

ԳՐԱՏՈՒՆ

Մ. Ց. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Պահչէ Գափու Մահմուտ փաշա ճատտէսինտէ

Թիւ 56

Կը ծանուցանէ Արգոյ հասարակութեան թէ վերոյիշեալ գրատունը Կաղանդի առթիւ 1881 դեկ. 20 և 27 կիւրակէ օրերը բաց ըլլալով, ամեն տեսակ նուէրներ, Օրացոյց պարզ և փառաւոր, պատկերներ և պատկերազարդ Կաղանդի նուէրներ և այլ եկեղեցական, դպրոցական և փիլիսոփայական նաև Տիւմայի, Էօժէն Սիւի, Էրքման Շատրիան, Զիւլ Վեռնի, Պըզըր, Թուճճան Պըլլար ամեն տեսակ գրքեր խիստ աժան գներով. ... գնողներուն աւելի զեղչ կը լինի։

* * *

ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

Կամ

ՆԱԽԱԳԻՏԵԼԻՔ

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ԵՒ ԲՆԱԿԱՆ ԻՐԱՑ

Թարգմանութիւն ...

Ընթերցանութեան արժանի գրքոյկ մ'է, և կրնայ նոր տարւոյ առթիւ խիստ յարմարապէս իբր նուէր գործածուիլ։

Կը գտնուի բոլոր գրավաճառաց քով, և Գալաթիա, Զագըրեան Եղբարց ... էֆէնտիի թղթավաճառանոցը թիւ 16։ Գինն է 60 փարա, շատ գնողներուն սովորականէն աւելի զեղչ կ'ըլլայ։

* * *

ՇԱՐԳ

ՄՈՒԽՀԱՐԷՊԷՍԻ

ՀԻՔԵԱՅԵՍԻ

Լիսանը Թիւրքի վէ հուրուֆաթը Էրմէնի իլէ միւթէվէֆֆա Վարդան պէյին սոն էսէրի պէրկիւզիտէսի օլուպ, Միհրան Ա. Քիւթաքճեանըն հիմմէթ ու մէսարիֆաթըլէ Թապ իտիլմիշ օլան վէ էքի ճիլտտէն իպարէթ պուլունան Օսմանլը-Րուս սօն մուհարէպէսինին հիքեայէյի մէշհուրէսի պու տէֆա աղ գալմըշ օլտուղունտան, կէրէք ղազէթամըզ մաթպաասընտա Թարաֆընտան, վէ կէրէք Իսթանպօլտա

Ջիլինկիրլէր ճատտէսինտէ Ղուկասեան, վէ Իմին էօնիւնտէ Սիմօն Փափազեան էֆէնտիլէրին քիթիւպխանէլէրինտէ սաթըլմագտա տըր։

ԻԼԱՆԱԹ

(Էվգաֆ Նէզարէթի ճէլիլէսինտէն)

Էնտէրունու հիւմայուն իչուն միւպայաասընա լիւզում կէօրիւնէն պին տօգուզ եիւզ ալթմըշ եէտի գըյյէ գանտիլ սապունունուն միւնագասա պասըլայասընտա միւնտէրիճ շուրութ մուգարրէրէսի վէճհ իլէ, իթտասընա թալիպ օլանլարըն քեանունու էվվէլին եիկիրմի ալթընճը ճումա իրթեսի կիւնիւ էվգաֆը հիւմայուն խազինէսի մէճլիսի խասրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

Տօգթօր Ստեփան էֆէնտի Դաւիթեան, Իսթանպօլտա, Դայբագճըլար պաշը գարշըսը խարիճինտէ փօգը բուղաչանը ֆաւրիգասը գարշըսընտա պուլունան 13 նումէրօ իլէ մուրագգամ խանէտէ իգամէթ իթմէքտէ, վէ հէր կիւն էօյլէյէ գատար, եա խանէսինտէ, վէ եախօտ մէզքիւր խանէլէ եագըն օլան Մրամիա ճատտէսինտէ քեանու Մահմուտիյէ վէ Սուլթանիյէ ճէգամաթլէրինտէ պուլունտուգը կիւրինի, էօյլէտէն սօնրա տախի, եէնի ճամիի չէրիֆի հավլիսունտա սաաթըն գարշըսընտա փագը Ալլահվէրտի էճզախանէսինտէ, վէ պիլխասսա կիւմիւշքիւնի գարշըսընտա Իսմէնէքլիեան էճզախանէսինտէ, Ագսէրայ ճատտէսինտէ Շագարճեան էճզախանէսինտէ պուլունմագտա, վէ էմրազը սայիրէտէն պաշգա, չիմտիյէ գատար քէսպի չէօհրէթ իլէմիշ օլտուղու լաֆօլմաթըզմը իլէ, Լոնտրադըն թագտագիգ ամէլիյաթ վէ իճրաասընտա տէվամ իլէմէքտէ տիր։

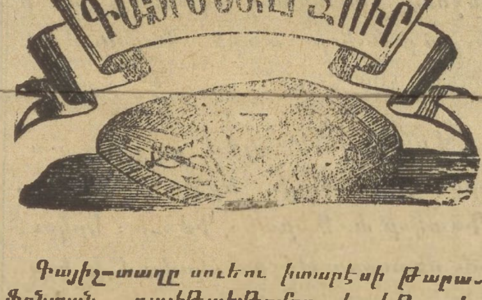

Գայիշ-տաղը սուեուն խարէսի Թարաֆընտան, պայիթթամթըրմըզ րիւյէթըլու էհալիսինէ իթմար օլունուր քի, մէզքիւր սուտան ամմագըլըգ իթթիպար իտէն զաթլարըն քէմալ մէրթէպէ մէմնունիյէթլէրի նիյէթլէյէ, հէր նէվի ֆէտաքեարլըգ կէօզէ ալընարագ, տայիմա Թագէ օլմասընա վէ քէնտի Թապիի հալինտէ պուլունմա, սայ ու իգտամ օլունմագտա տըր։ Պէյօղլու, Գալաթա, Իսթանպօլ վէ սայիր ահմթլէր իչին, պիրլիքտէ պիր, վէ եախօտ քիւչիւք իքի Փըչը սու իչին, քէնտի խանէլէրինէ Թէսլիմ օլունմագ իւզրէ, պիր չէյրէք մէճիտ Թալէպ օլունմագտա էսէ տէ, կիւնտէ պէշ Փըչըտան զիյատէ սու զաթլար իչէ, այրըճա պաշգա տախի օլունաճագլըգ էճէք տիր։ Րիւյէթըլու էհալիսինէ պիր գօլայլըգ օլմագ իչին, արզու իտէն զաթլարա, պիլէթ տէֆթէրլէրի տախի իթա օլունաճագ տըր։ Մէզքիւր սուեուն ... արի օլմագ իչին, րիւյէթըլու միւշթէրիլէրտէն, Փըչըլարըն մի տէմիրի րէսիմլի խաթթըմար պուլունմասընա, տիգգաթը քէմալիլէ պուլունուրլար մալըդըր րիճա օլունուր։ Րիւյէթըլու միւշթէրիլէր, չիմտիլիք հալքըն էմիրլէրինի վէրմէք իչին, Իսթանպօլտա Սիրքէճի իսկէլէսինտէ, վագը 31 նումէրօլու մաղազաեա, վէ Պէյօղլունտա, Թէքքէ սօքաղընտա պուլունան քէեային 11 նումէրօլու տէբօեա, վէ Պէյօղլու տախի, Թաքսիմտէ, միւլքիւ Րումեանըն Ա.յ Թրիւստա քիրէսի հավլիսունտա վագը տէբօեա թէշրիֆ իլէլէրի իթմար օլունուր։

COGNAC DE LA MAIS. CH. BAGIER & Cie DE COGNAC

ԱԼԷԱ ՎԷ ՍԱՀԻՀ ԷՍԿԻ ԳՕՆԵԱԳՏԱՆ ՋԷՇՆԻԵԱՊ ՕԼՄԱՂ ԻՍԹԷ՛ՐՄԻՍԻՆԻԶ

Շ ՊԱԺԻԷ Է ԳՕՄՊԱՆԻԵԱ

ՏԸ

ԳՕՆԵԱԳ

ՆԱՄ ՄԷՇՀՈՒՐ ՖԱՊՐԻԳԱՆԸՆ ԻՄԱԼ ԻԹՏԻԿԻ ԳՕՆԵԱԳՏԱՆ ՏԱՑԻՄԱ ՍԱԹԸՆ ԱԼԸՆԸԶ

Պուլունուր չարապ վէ միւսքիրաթ սաթան պագգալլարտա թիւճճար մաղազալարընտա, պիլխասսա պագգալլարտա, գազինօլարտա, օթէլլէրտէ վէ սայիրէտէ։

Մէմալիքի Օսմանիյէ վէքիլի ճէնէրալլէրի

ՋԷՐՎԱԹԻ ՎԷ ՖԱՋԸՍ ՊԻՐԱՏԷՐԼԷՐ

Ղալաթատա, Աստ խանընտա

ԿՐԹԱՐԱՆ

Հայկական Գեղագրութեան

ՅՕՐԻՆԵԱՑ

ՓՈՐԱԳՐԻՉ

ՎԱՀԱՆ ԹԷԼԼԱԼԵԱՆ

ԿՐԹԱՐԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳԵՂԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Յօրինեաց

ՓՈՐԱԳՐԻՉ ՎԱՀԱՆ ԹԷԼԼԱԼԵԱՆ

ՎԱՒԵՐԱՑԵԱԼ

Ի ԿՐԹԱԿԱՆ ՏԵՍՉՈՒԹԵՆԷ ԱԶԳ. ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

ԵՒ ՀՐԱՄԱՆԱՒ

ԺՈՂՈՎՈՅ ՊԱՇՏՕՆԷԻՆ ՀԱՍԱՐԱԿԱՑ ԿՐԹՈՒԹԵԱՆ

Սոյն գեղագրութիւնը չորս մասերէ բաղկացեալ է.

Շեղագիր, Նրբագիր, բոլորագիր և կօթագիր. այժմ շեղագրի մասը կը հրատարակուի որ վեց դասերէ կամ տետրակներէ պիտի բաղկանայ։ Ա. վարժութիւն տառերու. — Բ. միավանկ բառեր. — Գ. բազմավանկ բառեր. — Դ. պարբերութիւններ. — Ե. գլխագիր և թուանշաններ. — Զ. գլխագրով սկսեալ բառեր։

Կեդրոնատեղին է փորագրիչ Վ. Թէլլալեանի գործարանը Կ. Պօլիս Ուզուն չարշի 376 և ամեն գրավաճառաց և թղթավաճառաց քով։

Սոյն աշխատութիւնը ինչպէս շատերն ալ կը վկայեն մինչև հիմա գտնուածներէն՝ դրութեամբ ամենէն լաւն, գնով ամենէն աժան, և կրկին նպատակաւ ալ գովելի և արդիւնաւոր է. վասն զի սոյն գործին համար մասնաւոր տառեր փորագրուած և ձուլուած ըլլալով, բնականաբար նորա տպագրութիւնն ալ աժան և Հայ մանկտւոյն դիւրամատչելի ըլլալէն ի զատ, ի մասնաւորի կը նպաստէ նաև Հայ մամլոյն, որոյ տպագրական շարքին մէջ մինչև հիմա չի գտնուելով գեղագրական զարդանե տառեր, սոյն տեսակ գործերն վիմագրութեան տրուելով շատ սուղ կելնէին. հետեւաբար դիտելի է որ Հայ արուեստաւորն՝ փոքրիկ դասատետրի մը առթիւ պիտի լրացնէ միայն թէ՝ չի պարտաւորի կասեցնել իւր աշխատութիւնը։

ՍԱՐՐԱՖԻՅԷ

ԵՎՐՕՊԱ ՊՕՐՍԱԼԱՐԸ

Պարիս, 4 յունվ.	
Ֆրանսըզ ֆօնտօսու 3 %	84-55
" " 5 %	114 75
Էսհամը Ումումիէ աչըգտը	14-65
" " գարանտը	14-55
1865 Իսթիգրազը	90-
1869 "	78-
1873 "	75-
Րումէլի շըմէնտը. Թահվիլա.	63-50
Օսմանլը Պանգասը	913 75
Գրէտի լիօնէ	895-
Րուս ֆօնտօսու 5 % (1877	93-1/4
Րումանըն Շարք իսթիգրազը	59 3/4
Իթալիա ֆօնտօսու	90-75
Մըսըր իսթիգ. պիրլէշմիշ	361-25
Իսպանեա խարիճի իսթիգրազը	29-7/8
Դամպիօ Լօնտրա իւզէրինէ	25-22
Պարիս, (Պուլվար) 4 յունվ.	
Ֆրանսըզ ֆօնտօսու 5 %	114-60
Էսհամը Ումումիէ	14-55
Լօնտրա 4 յունվ.	
Ինկիլիզ գօնսօլիտի	100-
Էսհամը Ումումիէ աչըգտը	14-3/16
" " գարանտը	13-7/8
1865 Իսթիգրազը	17-
1869 "	15-1/8
1871 "	71-1/4
1872 (Պօնտու Թըչէգօր)	27-
1873 "	14-1/8
Տէվլէթի Ալիէնին 1877 իսթիգ. րազը	85-
Օսմանլը Պանգասը	23-3/4
Րուսիա իսթիգրազը 1873	85-1/4
Մըսըր իսթիգրազը պիրլէշմիշ	70-5/8
" իմթիեազլը (շըմէնտը.)	91-3/4
Տաիրա սանիեէ	70-7/8
Մըսըրըն Րօչիլտ իսթիգրազը	91-3/4
1877 Մաճարիսթան էսհամը	103-3/8
Դամպիօ Պարիզ	-
Վիէննա, 4 յունվ.	
Լօնտրա իւզէրինէ գամպիօ	119-10
Րումէլի տէմիր եօլ թահվիլաթը	29-70

ՂԱԼԱԹԱ ՊՕՐՍԱՍԸ

Էսհ. Ումէ. դէկտ 23 ագըմ. գը.	15-25
" " դէկտ. 24 ...	15-20
" " Էն եիւքսէք	15-21 1/2
" " Էն աշաղը	15-19
" " Սաաթ 5 տէ	15-20
1863 Իսթիգ. (Մուքթօհ) 6 % ֆ.	95-
1865 " " 6 % ֆ.	83-
1869 " (Բինար) 6 % ֆ.	77-
1872 " (Պօնտու Թըչէգօր	26-75
1873 " (Բինար) 6 % ֆ.	73-
Րումէլի շըմէնտըֆէր	62-
Տէբօր ղուրուշ	-
Հէգվալէսիզ	-
Սէչէ ֆայիզի %	8-

ԱԳՏԻՕՆԼԱՐ ՖԻԵԱԹԸ

Գրէտի ժէնէրալ 6 %	8-30
Սօսիէթէ ժէն 6 %	6-15
Իսթանպօլ Պանգասը	11-30
Սօսիէթէ Օթօման	5-10
Թրամվայ 5 %	390-
Լավրիօն (մատէն)	154-

ԱԳՉԷԼԷՐԻՆ ՖԻԱԹԸ

	Ղ. Ֆ.
Օսմանլը լիրասը 100 ղրշ.տան	
Ինկիլիզ լիրասը	110 17
Ֆրանսըզ ալթունու	87-21
Բօյ	90- 5
Գրիմեա ալթունու	51-20
Պէեազ մէճիտիյէ	107-38
Մէթալիք	203-
Պէշլիք	208-20
Ալթըլըգ	128-20
Պագըր	810-
Գարպօն գայիմէսի գարկէ	862-

ԳԱՅՄԷՆԻՆ ՖԻԱԹԸ

Էն եիւքսէք	940-
Էն աշաղը	935-
Սաաթ 5 տէ	935-

ՍԱՀԻՊ ՂԱԶԷԹԱ ԿԱՐԱՊԵՏ Կ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

ՄՈՒՍԱՑԷՆԷՑԻ ԽԱՍԹԷԿԵԱՆ

ՏՕՔԹՕՐ ՇՈՒԱՐՑ

Եօլէրի, ...

40-Պիլիւք Հէնտէք սօգաղը-40

Տօքթէօրիւ միւմայիլէյհին գապինէսինտէ, հէր նէվի հասթա պօչալըրըը, վէ նէֆէս եօլլարընըն էնվայը էնգա պօլալարըը իւֆլէ... մէխսուս ալէթլէր մէվճուտ օլուպ, ալ. ճիկէր վէ պօղազ վէ պուրուն խասթալըգլարընա խուսուսի օլարագ պագըլըր կիպի, էլէքթրիք ալէթլէրիլէ ճէրահ օլունան հէր նէվի թէտավիյի եարար էօքսիւրիւք վէ նէֆէս, վէ պօղազ, մանիա էօքսիւրիւք, վէ թիֆթէրի վէ էլ վէ սինիր խասթալըգլարը, վէ քէօթիւրիւմիւք վէ սարա կիպի խասթալըգլարըն թապիպի խուսուսի տիր։

Բէզա, կիզլի խասթալըգլար, գըլըֆլէր վէ զայըֆլըգ։